

KORČULANSKI KANONIK, PJESNIK I ARHEOLOG JAKOV SALEČIĆ (oko 1678. – 1747.)

Ivo MATIJACA, Korčula

U crkvenoj i kulturnoj povijesti grada i otoka Korčule vrlo značajnu ulogu ima lokalni zborni Kaptol. Mnogi od njegovih članova obnašaju visoke crkvene službe, ističu se pregalštvom na kulturnom i znanstvenom polju, časno zastupaju svoje i narodno ime širom Europe. Jedan od najuglednijih, Jakov Salečić, isticao se učenošću i pjesničkim nadahnućem. Bio je vrstan arheolog, pjesnik i pisac, čiji su se radovi čitali i u »gradu svjetlosti«.

U sporazumu sklopljenom između dubrovačkog dominikanca i stonskog biskupa Ivana Crossio-Kružića i predstavnika korčulanskog Velikog vijeća god. 1330. u dobrovačkom dominikanskom samostanu utanačen je i osnutak Kaptola u Korčuli¹.

Biskup i Kaptol dogovorno su 3. travnja 1516. odredili da njihov broj bude osam. Prvo odličje u Kaptolu je čast arhidakona. Na drugom mjestu je prepozit. Kadgod su obje časti u istoj osobi.²

Godine 1516. određeno je birati dva prokuratora: jedan od Komune, a drugi od Kaptola. Ovaj posljednji bira se na šest mjeseci i brine se za sve crkvene prihode i prihode Kaptola, izuzevši primitke prebenda. Desetinu u naravi, tj. žito, meso i vino skupljaju dva, za to svake godine određena, kanonika. Jedan u Zavalatici, a drugi u Blatu.³

Od osobite važnosti za pastoralni i administrativni život u crkvi bili su dekreti apostolskih vizitatora tijekom XVI. i XVII. st. Vizitator Augustin Valier, veroneški biskup, bio je istaknuti reformator nakon Tridentinskog sabora i provodio je koncilске odluke dosljedno i ustrajno. Tako je 23. veljače 1579. odredio u krilu Kaptola novu službu. To je služba pokorničara (penitencijara). Ovako glasi sadržaj dekreta:

¹ Izvorna povelja osnutka biskupije nije sačuvana, ali je u prijepisu sačuvana u nekoliko primjeraka. Vidi: *Directorium Episcoporum Ecclesiae Corzulensis*, a. 1611, vol. II, pag. 2–3, Opatski arhiv u Korčuli (OAK); Vinko FORETIĆ, *Otok Korčula u Srednjem vijeku do g. 1420*, Zagreb, str. 72.

² OAK, *Directorium...*, vol. I, pag. 13.

³ Isto.

»Kad krenusmo u svojstvu apostolskog vizitatora, dođosmo u grad Corcyra Nigra, pučki zvan Korčula i nadosmo materijalno stanje stolne crkve da je neobično skromnih prihoda, a da kanonici, kojih ima osam, a dvojica su s odličjem, imaju po 12 dukata za pojedinu nadarbinu. A kažu da nemaju nikakvih drugih dnevnih prihoda. Zbog svega toga gotovo nema mogućnosti da se osnuje dječjačko sjemenište kako Tridentinski sabor određuje. Ali ipak ushtjedne da se ustanovi služba učenoga (doktora) koji će klerike učiti crkvenom nauku i klasičnoj izobrazbi. U tu službu treba da je ujedno uključena i služba pokorničara, a što će ovoj crkvi biti od utjehe. Tako je u Duhu Koncila, uz pristanak prečasnog gospodina Augustina Kvinčića biskupa i velečasne gospode kanonika u Kaptolu. Okupljen veći broj muževa, dostojnih povjerenja, potvrdiše svojim svjedočanstvom častan život i ponašanje velečasnog gospodina Petra Letisa, korčulanskog svećenika. O njegovom znanju podnio je izvješće veleč. o. Jeronim Otorelli iz Družbe Isusove, muž vrhunskog znanja. Nalazi se u pratnji rečenog prečasnog Vizitatora. Nakon prikladnog ispitivanja dobio je odlično potrebno iskustvo. Na tom temelju i apostolskoj ovlasti prema saborskoj odluci st. 8, gl. 8. za ovo gore je izabrao i kao pokorničara postavio Petra Letisa. Njegova je prvotna obaveza učiti korčulanske klerike crkvenom nauku i humanističkom znanju. Ovu službu pokorničara opisanog sadržaja sjedinio je sa prvom slobodnom kanoničkom nadarbinom korčulanske stolne crkve u skladu s navedenom odlukom Tridentinskog sabora spojivši službu pokorničara i kanoničke nadarbine. Ovako sjedinjene službe pokorničara i kanoničke nadarbine idu i spadaju za izbor, kad se isprazni, na časn kaptol korčulanske crkve, a potvrda pripada prečasnom biskupu. Tako naredi da se i ubilježi.«⁴

Apostolski vizitator Mihael Prinuli biskup u Vicenzi 29. siječnja 1603. ponavlja i potvrđuje gornje odluke dodavši kako penitencijar ima pravo na praznike od tri mjeseca, uz sve one blagdane koji su zakonima predviđeni.⁵

Korčulanski biskup Teodor Diedo obavio je 5. studenog 1613. godine kanonsku vizitu Kaptolu.⁶ I on ponavlja odredbe Vizitatora o penitencijaru i nazivajući ga 'teologom' nadodaje: »... i konačno nek je na prvom odnosno svakako na drugom mjestu u kanonikatu zajedno s pripadnom prebendom zauvijek određeno za teologa, kako je u svim katedralama kršćanstva. Ovaj je dužan kroz sve dane i mjesece osim njih pet, tj. lipnja, srpnja, kolovoza, rujna i listopada proučavati u sakristiji 'slučajeve savjesti'. A u vrijeme ovih praznika dužan se pobrinuti da biskupu osigura teologa kojeg će naći, ustanoviti i stvoriti, ali tako da bude doktor bogoslovlja ili pak lektor teologije na dominikanski način što je jednako tituli doktora svjetovnjaka, a koji će se naći ili u Korčuli ili na Otoku Badiji ili barem u Dalmaciji, a ako ne bude ni u Dalmaciji onda treba dozvati i izabrati iz kojeg talijanskog grada, kako ga se uzmogne naći za sve mjesece.«

⁴ OAK, Zapisnici Korčulanskog Kaptola 1668–1767, vol. III, pag. 1b, vidi: *Directorium*, op. cit. vol. I, pag. 149.

⁵ *Directorium*, vo. I, pag. 149.

⁶ *Directorium*, vol. II, pag. 12b.

Ova uvodna razmatranja o korčulanskom Kaptolu bila su potrebna kao važan element za nastalu situaciju nakon smrti kanonika-pokorničara Dominika Lovričevića koji je umro 25. svibnja 1705.

Kanonik Marin Letis, u odsutnosti bolesnog dekana Jeremije Giunija, sazvaio je kaptolsku sjednicu za biranje kanonika-pokorničara »da ova crkva ne bude u šteti glede božanskih stvari«. Sjednica je održana 8. lipnja iste godine »u sakristiji katedrale po odredbi prečasnog gosp. kanonika i arhidakona rečene crkve, a prema naviještanju i običaju znakom zvonca. I nakon potvrde prisutnih kanonika njihovim redom i pošto se sazvala milost Duha Svetoga i samog sv. Marka Evanđelista, a nakon upozorenja da svatko glasuje po svojoj volji uz sigurno saznanje za izbor novog kanonika na uobičajeni najbolji način pomoću glasačke kutije sa kuglicama...«⁷

Međutim, pristupio je Grgur Vilović i predao molbu svojega brata Nikole. U njoj opisuje svoju službu katedrali u 11 godina. Savjesno je župnikovao u Žrnovu, Pupnatu i u Blatu dugo godina. Vratio se u grad kao nemoćan starac, sjedeći u ispovjedaonici i vršeći službu u koru, kako je znano toj gospodi kanonicima kao i čitavom kraju. Budući da ne može ovako više izdržati, moli da se njega oslobodi mjesta kanonika-pokorničara: – »a ja ću uz svoju nevolju ipak studirati i pokazati se zahvalnim i poniznim u svojoj službi.«⁸

Drugi pak svećenik, Ivan Giunio, podnio je drugu molbu koja glasi:

»Prečasnica gospodo kanonici,

Pošto je poznato da je zatraženo od velečasnog Jakova Salečića da iznese molbu sa dokumentima silom čega se donekle sužuje slobodno vaše glasovanje za izbor kanonika-pokorničara, to vas mi svećenici ove crkve jednodušno molimo da ta čast pripadne nama koji smo stariji i po dobi i po zaslugama te ni jedan od nas neće odustati od natječaja. Izgleda da nas se zapostavlja, nas koji smo već i prihvaćeni i znani i češće iskušavani pred dosada neviđenim, nepoznatim, nesaslušanim te tako kao da želite nanijeti ovu nepravdu našoj službi. Bolesnicima je doista pouzdaniji onaj liječnik kojega dugotrajno iskustvo preporuča, za razliku od onoga koji je tek zablistao u nauku. Gdjegod se traži prokušana vrlina i neosporno dostojanstvo, ne pripuštaj premlada i neiskusna. Koja je to vrlina bez borbe? Opasno je i na štetu duša vjerovati nepouzdanom glasu, kad već imaš sigurnost činjenice. Uostalom kad je 'Posudi izabranoj' bilo zabranjeno pred najučenijim muževima svoga doba iznijeti misli o nepoznatom Bogu, sigurno je to i nama. A vi, dolikuje se, mudrijima od Atenjana, da nećete u svojim željama više voljeti izbor nepoznatog mladića, a na štetu nas koji smo i po dobi i po službi i po iskustvu to zaslužili.«

Pred kanonicima se, dakle, našla i molba svećenika Jakova Salečića, staroga 27 godina, krštena, rođenog 5. I. 1678. On iznosi svoje kvalifikacije na ovaj način:

»Prečasnica gospodo kanonici:

Nastali slučaj ispražnjenog mjesta kanonika-pokorničara daje vam mogućnost da

⁷ Kaptolski zapisnik od 3. srpnja 1592, OAK, *Carte Capitulari di Curzola*, pag. 10b.

⁸ OAK, *Capitu. Sessisiones*, vol. III, pag. 2b ssq. Ovdje zapisnici detaljno iznose bilješke u svezi s biranjem jakova Salečića korčulanskim kanonikom (pokorničarom), pa je odatle i glavna građa ove radnje.

udijelite tu milost, a meni svećeniku Jakovu Salečiću daje prigodu da je ponizno zaprosim. Na ovo se najprije usuđujem računajući na vašu dobrotu, a zatim znajući da mi je otvoren put ovoj mojoj molbi nakon svršetka studija (kako je vidljivo iz priložene diplome doktorata) te je tako udovoljeno bitnom i potrebnom uvjetu za spomenuti kanonikat. Tako je naime propisao na mnogo mjesta Tridentinski sabor, kako je odlično poznato vašem odličju, a dodajem da je uz takve obaveze za takav kanonikat odredio i presvijetli Vizitator. Navodim radi znanja također i povlasti za alumne Ilirskog kolegija u Loretu (tu i ja spadam) dane od Urbana VIII. god. 1627. a koja se navode u diplomu pod broj 12. Ja se dakle utječem jedino vašoj blagonaklonosti moleći s punom poniznošću da budem postavljen pod ispitom vaših glasova pa jedino iz te blagonaklonosti upoznat ću milost za koju molim i po čemu ću shvatiti da toga mogu biti dostojan uz trajnu vam obavezu, itd. Hvala.«

Na ovoj sjednici bili su nazočni kanonici: Marin Letis, Jakov Španić, Stjepan Milovčić, Nikola Paulini, Vicko Lesić. Prepozit Franjo Zillio bio je odsutan, a bolesni Jeremija Giunio pismeno je ovlastio Stjepana Milovčića da ga zastupa. Prepozit Ambrozije de Angelis boravio je u Veneciji i poslao je zastupničku punomoć Jakovu Španiću.

Biranje kanonika-pokorničara teklo je ovako:

Jakov Španić predložio je birati odsutnog prepozita Franju Zillija. Tomu se žestoko suprotstavio Vicko Lesić, dokazujući nespojivost pokorničara s bilo kojom časću u Kaptolu na temelju dekreta Tridentinskog sabora i spisa Augustina Barbose iz rimske Kongregacije. Osim toga, veli: »Treba misliti i na to da prepozit Zillio boluje na nogama i da je veći dio godine zauzet svojim obiteljskim poslovima. Kanonik Giunio leži pritisnut težom bolešću, Letis bolestan leži u krevetu, a inače najviše boravi na selu, dok je Španić počeo bolovati. Milovčić je opterećen službama u ovoj crkvi i stalno propovijeda i malo mu tko može pomoći.«

Ustao je zato Nikola Paulini i predlaže za izbor Nikolu Vilovića, donedavnog župnika u Blatu. Vicko Lesić, pak, preporuča Nikolu Kapora. Ovaj je, veli, pohvalno obavljao službu župnika u Žrnovu i Pupnatu, a kao misionar i ispovjednik o Jubileju odlučno je obavio svoje poslanje s četiri kanonika u Blatu. Sada je, svakog dana u crkvi i bez nagrade ispovijeda. On još nema ni 40 godina. No, to ne smeta, jer vizitator Priuli je dao poseban privilegij, tj. da se za kanonika-pokorničara može izabrati i dječak od 12 godina, kad bi takav toj službi odgovarao, šalio se vizitator. Kapor se pokazao za to doraslim.

Kanonik Letis zaključio je sjednicu videći da najprije treba raščistiti neke pojmove i probleme, pa onda birati. Drugu sjednicu najavio je za 23. lipnja. I na ovoj je sjednici Jakov Španić ostao pri svojem kandidatu Franji Zilliju, a Vicko Lesić pri Nikoli Kaporu. Ponovno je ustao Nikola Paulini, i među ostalim, rekao: »Ja sam predložio svećenika Nikolu Vilovića dušobrižnika iz Blata kao iskusnog i zaslužnog Crkvi, ali sada odstupaajući od toga bez ikakvog razloga nevrijednosti od gornjeg prijedloga – imenujem i izabirem svećenika Jakova Salečića završenog doktora bogoslovlja u Loretskom kolegiju, a koji je podnio molbu posve pokoran svetoj Majci Crkvi apostolskoj i rimskoj...« Kanonik Španić se tom prijedlogu suprotstavio: »Jakov Šale je nesposoban za kanonikat. On je naime do sada, suprotno zakletvi danj u svetom loretskom zavodu služio

svjetovnjacima i njihovim probiticima izvan ove biskupije i izvan Crkve. On se zauvijek odrekao bilo kojeg crkvenog nadarajslužbe u ovoj biskupiji nakon što mu je bilo to ponuđeno od presvijetloga gospodina biskupa. A potom mu je izdao pismeni odpušt, kako je vidljivo iz prijepisa u kuriji temeljem čega mu slobodno bijaše skitati se...«

Paulini je nastavio:

»Ja molim i zaklinjem vašu savjest, braćo prečasna, u dubinama Kristovog srca da pri tom izboru imate jedino pred očima službu Božjem Domu.

Razmišljajući o proročkim riječima: Jer me izjeda žar za dom tvoj; dušu i pamet koja se uzbuđuje, hrabri za ovo, a još više za to što ova blaga, milostiva i velikodušna majka Crkva, koja dvostruku našu narav hrani, ukazuje mi se kao nova Rahela koja oplakuje svoju djecu mrtvu, tj. naše predhodnike i neće da se utješi jer ih nema. Nije dobro: budući smo mi nadošli na njihova mjesta službom koja se zakonito traži, ne pazimo oko obrade vinograda Gospodnjeg niti bdijemo te često sustajemo oko božanskih službi. Gledajte kako se postupa kad je netko bolestan: jedan sazna za bolest, drugi pazi na kućne poslove, a treći se brine za rad i službu vodeći računa jedan o drugomu. Pristupajte dakle biranju onoga koji će ustrajno Crkvi služiti i koji će biti prikladan izvršiti obavezu kako se ne bi pustilo da pobožni običaj, zakon ili dužnost postane mrtvim s mrtvim predhodnicima, a Gospodar predao drugima svoj vinograd.

Već ste sazvali milost i pomoć Duha Svetoga da bdije nad vašom razboritošću (uvjeren sam u vašu mudrost) da ne bi kakove svjetovne molbe, naklonost, zaljubljenost i iščekivanje druge kakove milosti ili pak smetenosti pa da se suprotstavite nadahnućima, kako bi se u srcima i pameti učvrstila ljubav Božanskog zanosa da dom i snaga istoga Duha uđe u pamet i nadahnula vas za sve ono što je na veću slavu Božju.«

Zatim Paulini nastavi:

»Zakleli smo se prečasna gospodo kanonici i predraga braćo, u ispovjedanju prave vjere, kako pred prečasnim gospodinom biskupom tako i u našem Kaptolu, da ćemo ustrajati u poslušnosti Rimskoj crkvi...

Odredbe i sankcije Sabora i dekreti apostol. vizitatora jedino dozivlju, izboru i traže svećenika Jakova Salečića, svetog bogoslovlja dovršenog doktora, a isključuje sve ostale koji ovo odličje nemaju.

Zaklinjem vas iz dubine milosrđem našega Boga da vas ne pokreću strasti krvi, bijede, mržnje, ljubavi ili straha; sveta Rimski crkva tako zapovijeda i određuje. Jedinog imamo doktora svetog bogoslovlja, prihvatimo ga za brata najprije radi nauka, a godine će mu već nadoći.

Ovako je predvidio rečeni prečasnai gospodin Vizitator koji nas je ovim odličjem obdario postavivši za ovo klerika ali učenog, a zapostavivši mu starije s manjom izobrazbom te nas poučio da tako i unaprijed postupamo. Što dakle? Izmišljati kako se dočepati službe, a uvjete pogaziti? Očuvao nas Bog. Budite izvršitelji Božjih naredaba i pomislite kakovim kaznama i nevoljama nam se prijete bula istog vrhovnog svećenika Pija IV. koja počinje »Blagoslovljen Bog«. Nju stavljam pred vaše oči, ne zato što je ne biste poznavali kad je ona sadržana u vašem odgoju, nego zato da vatrom i zanosom vjere za koju su oci cijeloga svijeta muku, a mnogi i život dali, da oboružani protiv moći sotonske koji obilazi gledajući koga da proždere, te iste svete vjere vi se pokazaste braniteljima. Zovem Boga za svjedoka, da sve ovo vam je izneseno ne iz kakove strasti već jedino za

veću hvalu i slavu vrhovne istine, niti da ja drukčije mislim niti da za ikoga glasam nego samo za sveti Tridentinski sabor. A ako je što god u spomenutim dekretima sumnjivo ili nejasno onda je potrebno uteći se svetoj Apostolskoj stolici ne ulazeći u komentare, dodatke, bilješke ili tumačenja nižeg reda. Na sve to nas upozorava spomenuta Bula. Neka Bog otvori naša srca da budemo dostojni primiti zdravu nauku. Ja Nikola Paulini ovako u Duhu Svetom mislim.«

Uz ovo, Paulini je prikazao i prijepis inkriminiranog dekreta biskupa Nikole Španića od 27. travnja 1702., u kojem biskup veli: »Dragom sinu u Kristu velečasnom Jakovu Salečiću ove naše biskupije pozdrav u Gospodinu. Budući želiš ići na Hvar radi svojih časnih poslova dajemo ti dozvolu svjedočeći svima i svakomu da nisi ekskomuniciran, kažnjen suspenzijom ili kojom drugom crkvenom kaznom kažnjen. Stoga slobodno i dopušteno možeš biti pripušten služenju Mise od bilo kojeg presvj. i preč. g. g. Nadpastira ili kojeg drugog crkvenog poglavara na kojega se obratiš, a kojima te svesrdno u Gospodinu preporučamo...«

I konačno, kanonici su pristupili glasovanju:

Franjo Zillio dobio je četiri glasa, a tri su bila protiv.

Jakov Salečić dobio je također četiri glasa, a tri su bila protiv.

Nikola Kapor dobio je tri glasa, a četiri su bila protiv.

Videći jednakost glasova za Zillija-Salečića, Jakov Španić je predložio da se sjednica i biranje pokorničara ponovno odgodi. Ali Lesić i Letis su se suprotstavili, držeći da je u duhu propisa i glasovanja izabran Salečić. Letis je uskliknuo: »Te autem Domine miserere nobis«. (Ti pak, Gospodine, smiluj se nama!). Od tada Jakov Salečić nastupa i djeluje kao kanonik-pokorničar u korčulanskom Kaptolu. Njegova se crkvena aktivnost odvija u sklopu njegove službe: crkve, Kaptola, biskupske kurije i pouke klerika.

Predavač je i odgojitelj klerika koji potom s njegovom svjedodžbom studija i ispita odlaze na bogoslovne nauke u Makarsku, Split, ili Italiju. U taj posao Salečić ulaže svoje sposobnosti i kao doktor teologije i pedagogije. Unutar Kaptola obavlja službu skupljača crkvene desetine na Otoku, i to redovito u Zavalatici za obližnje župe, gdje boravi u proljeće i jesen. Desetinu ubire od žita, vina i mesa. Od prikupljenog, četvrtina je za biskupa, četvrtina za siromahe, a ostatak se dijeli katedrali i Kaptolu. Iza Nikole Paulija prihvatio se i službe kurijalnog kancelara od 1708.⁹ On je sastavljač biskupskih dekreta, odluka, zapisnika i ugovora Kurije. Iz arhivske građe vidi se Salečićev sveobuhvatan rad. Uvijek mu ostaje kao zasebna briga da mladi klerici dobiju u baštinu potrebna sredstva i u nekretninama kao izvor za školovanje i život. Tako je 9. studenoga 1711. zapisnički proveo baštinstvo kleriku Lovri Šemanu iz Blata, Pavlu Berkoviću 10. lipnja 1712., a Jakovu Zmajiću iz Korčule 20. prosinca 1719., opskrbivši ga ostavštinom kanonika Silvestra Giunija.¹⁰

⁹ M. DRAGO, vol. 65, pag. 2 ssq. Biskupski arhiv u Dubrovniku (BAD).

¹⁰ BAD, isto, pag. 35b.

Salečić se isticao kao neumoran i vrstan propovjednik u korčulanskoj Katedrali, po biskupiji, a propovijedao je korizmu i u dubrovačkoj prvostolnici 1740. U arhivu obitelji Kapor nalazi se nekoliko pohvalnih epigrama i pjesama na latinskom i talijanskom jeziku njemu u čast, radi istaknute vještine u propovijedanju. U jednom epigrafu ističe se da je Dubrovačka Republika počastila i posebnim spomen-zlatnikom, kao što je, prije njega, počastila korčulanskog kanonika Jakova Arnerija. Salečić je dugo godina bio i predstojnik pobožne udruge u korčul. katedrali »Bratovštine Gospe od Karmena«. To je Bratovština »od pobožnosti« ne »od odijela« kakve su poznate tri gradske bratovštine.

Dana 27. travnja 1727. biskup Marin Drago obavio je pregled oltara Karmelske Gospe u katedrali. »Ovaj oltar bijaše podignut milodarima vjernika godine 1636. Tu je također bila utemeljena pobožna udruga s pravom oprosta i povlasti Karmelskog reda kako je vidljivo u buli utemeljenja. Čuvar i rektor oltara je kanonik Jakov Salečić, izabran od blagopokojnog Nikole Španića, korčulanskog biskupa godine 1706.«¹¹

Slično kao bratovštinama i drugim pobožnim ustanovama, vjernici su i ovoj udruzi ostavljali novac i nekretnine, uz obvezu služenja misa za pokojnike. Taj su fond zvali Cassa del purgatorio – Čistilišna blagajna. Tako je meštar Donko Damjanović 13. lipnja 1728. primio 51 dukat u zlatu, s time da je predao na brigu »prečasnom gospodinu Jakovu Salečiću prefektu Čistilišne blagajne« kuću s dva balkona, crijepom prekrivenu, smještenu u gornjem predgrađu iz gradskih zidina... Ovaj novac je ostavština protta Jakova Geričića za mise. Međutim »Salečić ganut osobnom dobrotom učiniti plemenitu stvar« ostavio je kuću Donku Domjaniću da za pet godina vrati zalog. Nakon petogodišnjeg roka, novac je predan »na livek« pozajmicu Marinu Foretiću koji je redovito dobit plaćao do 1746.¹²

Nakon smrti biskupa Marina Drage 31. 10. 1733. Kaptol je postavio Jakova Salečića za Kapitularnog vikara korčul. biskupije. Papa Klement XII. za vrijeme trajanja sedisvakancije, Salečiću je dao najšire ovlasti. Novi biskup Vicko Kosović imenovan je tek 1735.¹³

Sljedeće godine, 1736., biskup Kosović određuje osnutak stalne Konferencije klera za liturgijske i moralne probleme. Kosović je 11. veljače 1736. godine imenovao Salečića prefektom ove Konferencije. Neka učeni Salačić rješava kleru raznolike probleme koji se u praksi pojavljuju. Time je Kosović ostvario prijedlog apostolskog vizitatora Garzadorija, zadarskog nadbiskupa od 28. prosinca 1625.¹⁴

Korisnost ovih sastanaka je i u tome što je Kosović nakon smrti Jakova Salečića, 5. kolovoza 1747., već 6. studenoga imenovao novog prefekta Konferencije kanonika-pokorničara Dominika Donjerkovića koji je izabran za kanonika-pokorničara na dan Salečićeve smrti.¹⁵

¹¹ M. DRAGO, vol. 66, pag. 117b, BAD.

¹² Arhiv V. Foretić, Dubrovnik.

¹³ Isto.

¹⁴ Vidi: vol. Eppi Kosović-Triali, foglio volante, BAD.

¹⁵ Isto.

Vrijeme učenog i vjerom i znanošću zadojenog Jakova Salečića dalo je ondašnjem društvu veliki broj uglednih i učenih ljudi. Opat dr. Antun Karaman s kojim se Salečić znanstveno dopisuje, Andrija Vitaljić, također s Visa, pisac parafraza Davidovih psalama te velik broj Dubrovčana. Međutim, i ondašnja se Korčula ističe ljudima vjere i kulture koje je kulturna povijest hrvatske književnosti onog vremena zabilježila: kanonici dr. Dinko Donjerković, Jakov Arneri, liječnik dr. Antun Paulini, Augustin Draginić, Tulio Zmakija, kanonik Marko Lesić i drugi. Nije, stoga, čudno da korčulanski povjesničar dr. Antun Paulini bilježi o Salečiću:

»Između najzapaženijih sugrađana naših s pravom treba ubrojiti ovog kanonika. Što je značio uz svoj neumorni višegodišnji studij može razumijeti onaj koji je imao prigodu prisustvovati u raspravama s njima... pri čemu se pokazivao učitelj i u mnogovrsnom znanju i u posjedovanju stručnosti...«¹⁶

Ipak, u svojim je propovijedima neprestano raspravljao o problemu boli i smrti. Čini se da je Salečić nosio trajnu i neizlječivu ranu obiteljske tragedije, one iz god. 1715.

Mletačko-turski rat 1714–1718., iako je završio mirom u Požarevcu u kojemu je turska moć ponovno ustuknula pred Venecijom i Eugenom Savojskim, ipak su naši primorski krajevi kroz četiri godine snosili težak turski zulum na sve strane.¹⁷ Turci iz Drača pljačkali su i kupili roblje po cijeloj Dalmaciji. Desetog lipnja 1715. uvukli su se u Blato i Smokvicu s 260 ljudi. Iz Smokvice su odveli župnika s 23 osobe.¹⁸ Među njima je bila Salečićeva sestra sa šestero djece. Ovako je Salečić o tomu pisao mletačkom duždu, odnosno Senatu:

»Prejasni Principe.

Pred prijestoljem vaše prejasnosti milost vape krikovi nevine djece, jecaji jedne bijedne majke i zapomaganje jednog nesretnog svećenika.

Prošla je godina dana odkako su žena Zana Antušina, tužna majka sa šestero djece, od kojih najstariji je od 13 godina, a najmlađi u pelenama, zajedno s mjesnim župnikom, zarobljeni u mjestu Smokvica na otoku Korčuli te uzdišu u Ulcinju u bijedi ropstva. Usamljeni otac tek što u svom stravičnom bolu nije izdahnuo. Pokušao ih je otkupiti, ali bez uspjeha. Nesretnike je naime kupila jedna obična turska udovica koja je beskrajno privržena svom sinu imenom Arsan Juzuf zarobljeniku vaše prejasnosti, na izvanrednoj galiji na Jadranu i koja za otkupninu nikako ne daje niti za bilo što drugo, već isključivo u zamjenu za svoga sina.

Ojađena obitelj dakle da se dokopa slobode prostrta od zemlje vapi za visoko milosrđe Vaše prejasnosti kako bi ganuta bijedom osmorice podložnika i radi duša ove djece koju će oni odvesti u odpadništvo bez ovog plemenitog čina Vaše prejasnosti kojim bi se dao u zamjenu rečeni Turčin uz uvjete kako vaša mudrost odredi. Za jednog jedinog turčina galiota Vaša prejasnost oslobodit će osam svojih podanika, čitavu jednu obitelj koja će u svojem

¹⁶ Antonio PAULINI, *Storia Ecclesiastico-profana di Curzola*, rkp. str. 327, OAK.

¹⁷ Grga NOVAK, *Prošlost Dalmacije*, sv. II, Zagreb, 1944, str. 233 ssg.; V. FORETIĆ, *Pjesma korčulanskog pjesnika Augustina Draginića u slavu Đura Bana Peruštanina poginulog u pomorskom boju kod Drača 1716*, Zadar, 1967.

¹⁸ Nicolo OSTOICH, *Compundio storico dell'Isola di Cruzola*, Zara, 1878, str. 42; V. FORETIĆ, *Korčula u doba Petra Knavelića*, ZBONIK otoka Korčule, 3/1973, str. 19.

potomstvu biti uvijek u Vašoj službi kao što će spasiti od vječne propasti duše te djece. To nek je sveti motiv koji će vjernu dušu Vaše preuzvišenosti pokrenuti kako bi se unesrećeni domogli spasenja i slobode radi čega ćemo vječno blagoslivljati plemenitu naklonost koja će postići njihovo drugo otkupljenje. Hvala.«¹⁹

Dvadeset šetoga lipnja 1717. Salečić je uputio opširno pismo dr. Antunu Karamanu na Vis te, nakon opširnog izlaganja o starinama na otoku Korčuli, pismo ovako završava: »O, kad bi bilo moguće živjeti sam u sebi, a da nesreće ne bi ranjavale moj duh tada bih dovikivao vašoj prečasnosti koliku bih izvanrednu korist crpio iz Vaših učenih rasprava. Ali robovanje moje jedne sestre sa šestero dječice oduzeo mi je svaki odmor i tijelu i duši. Tri mjeseca sam lutao po Albaniji da izvršim razmjenu, ali sve uzalud! Tako se gušim u žalosti radi tako grozne nesreće sa slabom nadom da ću biti utješten. Tako živim, kao izvan sebe bez mira i počinka...«²⁰

O 40. obljetnici svoje kanoničke-pokorničarske službe Salečić je predložio Kaptolu da u kanoničkoj službi ostarjeli kanonik ima pravo na dio prihoda koji je u evidenciji katedralnog prokuratora. Prijedlog je 30. lipnja 1745. jednoglasno prihvaćen i za Salečića i za buduća vremena.²¹

A matica mrtvih korčulanske župe bilježi 5. kolovoza 1747. smrt Salečićevu ovako: »5. kolovoza prečasnog gospodina Jakov Salečić kanonik-pokorničar, u jedinstvu sa svetom majkom Crkvom predao je Bogu dušu, ispovjeđen, ojačan presvetom popudbinom i učvršćen pomazanjem svetim uljem, te pokopan u grobištu ove Katedrale.«²²

Nepoznati suvremenik komemorirao je smrt ovog odlučnog muža latinskim epigramom:²³

Jakov Salečić
Kanonik Crkve Korčulanske
Doktor filozofije i teologije
Muž iznimne vrijednosti i znanosti
Pisac mnogih djela
Koga kao učenog istraživača
svake starine, posebno domovinske,
Pariška akademija često za mišljenje tražila
A radi svetog govorničtva
Dubrovačka republika
Zlatnikom u počast iskovanim obdarila
Umro je u domovini god. 1747.

¹⁹ Arhiv Kapor, Korčula.

²⁰ Manuscritti II, Caramaneo, Arheološki muzej Split, str. 231b.

²¹ OAK, *Zapisnici Korčulanskog kaptola 1668–1767*, vol. III, pag. 90b.

²² OAK, *Matica umrlih*, vol. II, pag. 12b.

²³ Arhiv Kapor, Korčula. Za dokumente iz arhiva Kapor, osobita hvala dr. Vinku Foretiću, odn. gospodinu Ambrozu Kapor.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Kapitel der Domkirche hl. Markus in Korčula wurde im Jahre 1330 gegründet. Ab 1579 wurden die Ämter des Penitentiarius und des Domtheologen in einer Person vereinigt. So wurde der Kanonikus Jakov Salečić (1678–1747) zu diesem doppelten Amt am 23. Juni 1705 gewählt. Aufgrund der Urkunden aus dem Domarchiv in Korčula und dem bischöflichen Archiv in Dubrovnik schildert der Autor dieses Artikels den Salečićs Lebenslauf. Salečić war Professor und Erzieher der künftigen Priester, er war der Leiter der bischöflichen Kanzlei, aber auch ein sehr beehrter Volksprediger. Als Korčula zwei Jahre lang ohne Bischof war, bekam Salečić die Vollmacht vom Papst Klemens XII. und leitete das Bistum (1733–1735). Bis zu seinem Tod widmete er sich der Weiterbildung des Klerus.

Im letzten Teil seiner Arbeit befaßt sich der Autor mit einer familiären Tragödie und beschreibt Salečićs erfolglose Bemühungen um die Befreiung seiner Schwester und sechs Neffen und Nichten aus der türkischen Gefangenschaft.

(übers. I. Tomljenović)